

ЛАРИСА ЙОВЕНКО

ЕВОЛЮЦІЯ ОБРАЗУ
ГЕРОЯ В УКРАЇНСЬКІЙ
ЛІТЕРАТУРІ ТА ЙОГО
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В ШКІЛЬНИХ
ПІДРУЧНИКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

УДК 37(477)"19"

Й 99

Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 16 від 27.06.2017 року)

Науковий редактор:

Кузь В. Г., дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки та психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рецензенти:

Зданевич Л. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Богданець-Білоskalенко Н. І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Комар О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Йовенко Лариса

Еволюція образу героя в українській літературі та його інтерпретація в шкільних підручниках

Й 99 XX століття : Монографія / Л. Йовенко. – Умань : Вид-во АЛМІ, 2017. – 484 с.

ISBN 978-966-7823-52-8

В історико-педагогічному дослідженні окреслено історіографію проблеми та проаналізовано його джерельну базу; визначено теоретико-методологічні основи дослідження та поняттєво-категоріальний апарат проблеми образу героя в українській літературі, його інтерпретації в шкільних підручниках XX століття; з'ясовано історико-педагогічні передумови творення образу героя в українській писемній літературі XI – XX століть; охарактеризовано зміст виховання героїчної особистості у спадщині українських педагогів XX століття; обґрунтовано періодизацію розвитку образу героя в шкільних підручниках з української літератури XX століття та розкрито історико-педагогічні тенденції досліджуваного процесу; здійснено історико-педагогічні рефлексії щодо образу героя у контексті шкільного курсу української літератури.

Для науковців, педагогів-практиків, студентів, магістрантів, аспірантів, керівників освіти, краєзнавців.

УДК 37(477)"19"

Й 99

ISBN 978-966-7823-52-8

© Йовенко Л. І., 2017

© «АЛМІ», 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	9
1. 1. Історіографія дослідження	9
1.2. Методологічні засади дослідження.....	23
1. 3. Категорійно-поняттєвий апарат дослідження.....	35
1.4. Стан розробки проблеми дослідження в наукових джерелах	56
РОЗДІЛ 2. ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ГЕРОЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ (XI – XIX ст.)	78
2.1. Образ героя в усній народній творчості як ідеальна модель людини-громадянина-патріота	78
2.3. Образ героя в літописній та педагогічній спадщині	112
XVI – XVIII ст. як християнський ідеал для наслідування наступними поколіннями	112
2. 4. Образ героя в художніх творах українських письменників XIX століття як виразника національних цінностей.....	126

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТОВЕ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ГЕРОЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТОЛІТТЯ	146
3.1. Проблема позитивного героя доби тоталітаризму	146
3.2. Модель героїчної особистості за Г. Ващенко.....	167
3.3. Концепція героїчного патріотизму радянського громадянина в педагогічному доробку В. Сухомлинського	179
3.4. Цивілізаційна парадигма образу героя незалежної України	193

РОЗДІЛ 4. ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОБРАЗУ ГЕРОЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	203
4.1. Інтерпретація образу героя в шкільних підручниках 1900 – 1917 рр. з позицій формування національної самосвідомості	203
4.2. Інтерпретація образу героя в шкільних підручниках 1917 – 1920 рр. з позицій формування ідеї народності	218
4.3. Інтерпретація образу героя в шкільних підручниках 1920 – 1960 рр. з позицій формування нового типу героя – радянської людини.....	246
4.4. Інтерпретація образу героя в шкільних підручниках 1970 – 1980 рр. з позицій утвердження радянських цінностей та ідеалів ..	286
4.5. Інтерпретація образу героя в шкільних підручниках 1991-1999 рр. з позицій утвердження національної ідеї	323

РОЗДІЛ 5. ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ РЕФЛЕКСІЇ ЩОДО ОБРАЗУ ГЕРОЯ У КОНТЕКСТІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	343
5. 1. Нормативно-правові та практичні засади використання образу героя на уроках української літератури	343
5. 2. Шляхи удосконалення змісту сучасних підручників з української літератури із урахуванням конструктивних історичних надбань	354
ПІСЛЯМОВА	365
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	375
ДОДАТКИ.....	438